

Plan for et inkluderende barnehagemiljø

LØKKE BARNEHAGE

Mål for arbeidet:

I vår barnehage arbeider vi kontinuerlig og systematisk med å fremme et trygt og inkluderende barnehagemiljø, og med å oppdage, undersøke og forebygge alle former for krenkelsers.

Vi stopper krenkelsers og følger opp med egnede tiltak helt til barna opplever at de har et trygt og inkluderende miljø.

«Alle skal oppleve at de er verdifulle
og ha det godt i barnehagen»

Innholdsfortegnelse

- Side 3. Hva er et inkluderende barnehagemiljø
- Side 4. Tanker rundt krenkelses
- Side 5. Forebygging mot krenkelses
- Side 6. Foreldresamarbeid
- Side 7. Rutine for forebygging av krenkelses
- Side 8. Tiltaksplan
- Side 9. Møtereferat mal
- Side 10. Sjekkliste, psykososialt læringsmiljø
- Side 11. Sjekkliste, relasjoner
- Side 12. Forslag til barnebøker
- Side 13. Stopp, ikke mobb

Hva er et inkluderende barnehagemiljø?

I juni 2020, kom det et nytt kapittel - 8 - inn i barnehageloven som handler om barnehagens psykososiale barnehagemiljø. Dette kapitlet med sine nye paragrafer trådte i kraft januar 2021.

§41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid. Her står det; *«Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.»*

§42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt) Her blir det stadfestet hva som er våre ulike plikter dersom vi selv oppdager at barn ikke trives, eller dersom foreldre melder fra.

§43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn.

Ansattes plikt til å melde fra oppover i systemet dersom de oppdager kollegaer som krenker et barn blir understreket i denne paragrafen.

Disse tre nye paragrafene understreker det arbeidet vi allerede var i gang med da vi sammen med foreldrene i 2019 utarbeidet en handlingsplan mot mobbing. Det er en revidert utgave av denne du leser i nå. Med de nye paragrafene på plass, og tiltak som er justert og tilpasset lovverket. Planens navn er endret for å synliggjøre enda mer hva dette arbeidet handler om. Alle våre barn skal oppleve at de har en trygg hverdag—og at vi voksne setter det psykososiale barnehagemiljøet høyt.

Vi i Løkke er så heldige å få være med i et pilotprosjekt som PBL har i samarbeid med høyskolen innlandet om nettopp et trygt barnehagemiljø. Gjennom digitale og fysiske samlinger, samt med arbeid i egen barnehage underveis, skal vi få ny kunnskap og opplæring i hvordan vi skal jobbe godt med det nye kapitlet i loven.

Siden vi allerede har jobbet litt med dette temaet, så er det om å gjøre for oss å samle alle de «små planetene» av de ulike tingene vi jobber med i barnehagen og skape sammenhenger mellom dem. Både relasjoner, språk og lek som vi har jobbet med de siste årene er med på å forebygge utenforskap og det å lage et trygt barnehagemiljø. Vi skal ha fokus på å bli enda bedre på dette, samt ta tak i det formelle når det er nødvendig—blant annet ved å dokumentere mer det vi driver med, så vi blir sikre på at vi jobber som vi skal og ikke bare tror vi gjør det .

Vi har samtidig et prosjekt på gang med å bli godkjent som helsefremmende barnehage, og her skal vi i samarbeid med STYD i 21/22 jobbe med psykososialt lekemiljø. Dette kan selvsagt bli mye samtidig som pilotprosjektet, samtidig så henger det sammen og det ene temaet kan gi mer bevissthet på det andre og motsatt.

Tanker rundt krenkelser

Utgangspunktet vårt for første utgave av denne planen var definisjonen av begrepet mobbing fra forskningsrapporten «hele barnet hele løpet». Det nye kapittelet i loven bruker ordet krenkelser, der mobbing er en av flere mulige typer krenkelser. I teksten nedenfor har vi derfor byttet ut ordet mobbing med krenkelser flere steder, selv om vi har valgt å beholde essensen av teksten fra den opprinnelige planen. Her er definisjonen av mobbing vi har forholdt oss til:

«Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull del for fellesskapet» Lund 2015

Rapporten «Hele barnet—hele løpet» viser til at mobbing i stor grad er relatert til utestengelse i leken. Det å ikke få være med, få passive roller eller bli ignorert. Utestengelse kan i mange tilfeller være nærmest usynlig. Barn som blir utestengt mangler ofte riktig lekekompetanse, har dårlig språkkompetanse, blir oversett eller definert negativt av de ansatte i barnehagen.

Det er de voksnes ansvar å ta temaet på alvor og gi støtte og veiledning slik at barna opplever tilhørighet og får være en del av leken og fellesskapet. Her må både personalet og foreldrene jobbe sammen— felles— for alle barna i barnehagen. «Det krever en landsby å oppdra et barn» er en filosofi vi tar med oss inn i dette arbeidet, for å få alle til å jobbe i samme retning med de samme målene.

Når krenkelser oppstår, må vi som personale sette i verk tiltak for å endre på dette. Vi ønsker ikke et spesifikt fokus på den som krenker eller den som blir krenket, men ønsker å se på systemet rundt barna. Det er viktig å prøve å forstå dynamikken i det som skjer— undersøke nøye og sette i verk tiltak som kommer alle parter til gode.

Det er aldri barnets ansvar når noen ekskluderes, det er alltid vi voksne som har ansvar for å finne gode løsninger for alle parter.

Et eksempel:

Barn som opplever at en bestevenn ikke lenger vil leke med seg, kan oppleve å være utestengt eller føle seg mobbet, men har kanskje ikke et godt nok språk for å kunne sette ord på det som skjer alene. De voksne kan også ha problemer med å oppfatte at dette er utestengelse og mobbing, da det kan være sunt for det andre barnet å leke med andre. Her er det viktig at de voksne tar barnet på alvor, er nysgjerrige på følelsen barnet eier, og forsøker ut med barnets opplevelse som rettesnor. Det kan ligge en sorg bak følelsen, som er avgjørende for opplevelsen av å være utestengt eller mobbet uten at det er noe det andre barnet har innsikt i. Det er barnets subjektive opplevelse som er vårt oppdrag å lytte til.

Å få med foreldrene i samtaler er også en viktig del av samarbeidet, og at alle føler seg ivaretatt og lyttet til.

Denne måten å tenke om mobbing på, som er omtalt over, henger godt sammen med Løkke sin visjon om at «Alle skal oppleve at de er verdifulle og ha det godt i barnehagen». Mer om hva vi legger i denne visjonen kan du lese om i årsplanen vår.

Forebygge mobbing:

Barnehagen jobber forebyggende mot mobbing blant annet ved å ha fokus på *lek og vennskap* i hverdagen. Vi har fokus på følelser, og relasjoner mellom barn, mellom barn og voksne, og mellom voksne. Vi har disse temaene på agendaen på formelle møter, plandager og foreldremøter.

Språk er en annen viktig faktor i dette med å kunne være delaktig og inkludert i lek. Barnehagen fikk i 2018 to ped. ledere med på Sarpsborg kommune sitt språkveilederprogram.

Språk er et viktig ledd i det forebyggende arbeidet. Både det å utvikle barnas språk, men også det med hvordan vi bruker vårt språk som voksne, hvordan vi uttrykker oss og på den måten former hvordan vi tenker, hva vi sier og hva barna igjen oppfatter. Våre holdninger er en viktig faktor for beskyttelse. De lager fundamentet i «trappa vår» og er basen å håndtere kunnskapen ut fra som igjen viser seg i vår praksis.

Vi bruker *trygghets sirkelen* som metode for oss voksne for å forstå barnas behov og hjelpe dem å organisere sine følelser så de kjenner seg selv og kan klare å uttrykke seg på ok måter ovenfor de andre barna.

Barnehagen sin visjon er også helt i tråd med det å jobbe forebyggende mot mobbing i barnehagen.

Avdekke mobbing:

Det kan, som skrevet tidligere, være vanskelig å avdekke mobbing. Personalet må tilegne seg kunnskap om hvordan de best kan være voksne som ser etter de riktige tingene, og har det blikket som trengs for å fange opp eventuelle startgroper på utfordringer. Om man har god kunnskap om de ulike barns handlingsmønstre, kan det være av stor betydning for å klare å identifisere mobbing og tolke barnets handlinger riktig. Ofte har ikke barn ord for hvorfor de handler som de gjør, og det er viktig at voksne øver seg på å forstå sammenhengen, være nysgjerrige på hva det er som ligger bak, og hjelpe barnet til å forstå hva som skjer og hvorfor det føler som det gjør. Dette er betydningsfullt for alle parter. Å få følelsene sine organisert ved hjelp av en voksen er dempende for stresset i sentralnervesystemet, og gir også barnet selv verktøy til å håndtere sine egne følelser i en lignende anledning senere.

Litteratur til inspirasjon og kilder i denne planen:

- *Barnehagelovens kapittel 8
- *Hele barnet hele løpet—forskningsrapport
- *Barns trivsel voksnes ansvar—UDIR
- *Mobbing i barnehagen— barne og familiedep.
- *Retningslinjer for barnehagenes handlingsplaner mot mobbing—Sarpsborg Kommune
- *Handlingsplan mot mobbing i Stavangerbarnehagene
- *Fagdag med mobbing på agendaen bhg året 2018/19
- *Pilotprosjektet «barnas verneombud»
- *Arbeid med å bli helsefremmende barnehage

Foreldresamarbeid:

Foreldrene i Løkke har vært med å komme med innspill til denne planen, og hvordan de ønsker at barnehagen skal jobbe med temaet mobbing, nå utvidet med ordet krenkelser. Det har kommet ønske om hyppige, små møter når situasjoner oppstår—både i hente og bringe situasjonen, men også mer planlagte møter og samtaler. Det er ønskelig at det er en lav terskel for å be om disse møteplassene for begge parter. Det kom veldig positive tilbakemeldinger på «gutteforeldremøtet» som ble holdt da vi hadde litt utfordringer i guttegjengene.

Vi har hatt refleksjoner rundt sitatet med at «det kreves en landsby for å oppdra et barn», og at det er en god investering for alle barn at flere voksne bryr seg. Barna her ute i Løkke er som regel sammen på skolen i alle år, og eventuelle problemer som oppstår i barnehagen kan følge dem videre. Det er viktig at foreldre er innstilte på å løse floker sammen med barna og andre foreldre istedenfor å be dem om å slutte å leke med det barnet det gjelder.

Mange foreldre er veldig positivt innstilt til deres viktige rolle også ovenfor andres barn, andre må kanskje modne litt med den tanken. Det er viktig å ha med seg en holdning om at barn ikke krenker for å være slemme, men at de har fokus på det de selv tenker er bra for seg—da ser de ikke de negative konsekvensene det får for andre. Alle gjør så godt de kan ut fra sine forutsetninger, og sammen kan vi hjelpe dem å

løse opp i flokene. Barn som for eksempel inntar en klovnerolle, er ofte usikre på situasjonen de står i, og så tøyser de det bort i stedet. Her kan vi hjelpe til med å se bak handlingene, gi dem trygghet og kunnskap/ferdigheter så de mestrer oppgavene de står ovenfor og kan gå tilbake til å være den de aller helst vil være—en som får til. Barn trenger å ha voksne rundt seg som liker dem—at de kjenner det inne i sitt tankesett—og både dere foreldre, vi som jobber i barnehagen og venners foreldre er viktige brikker i landsbyen som skal oppdra barn <3

Håndtere krenkelser

Vi vil lage en mal for hvordan vi skal håndtere situasjonen når vi avdekker krenkelser. Det er viktig at vi evaluerer denne jevnlig sammen med foreldre som har vært involvert slik at denne planen er god nok for alle parter, og at det er en plan som gir de enkelte en følelse av å være sett og hørt. Deler av resten av planen vil derfor være levende i den forstand at den kan utbedres etter behov. Dette gjøres i tilfelle i barnehagens SU der alle er representert—både foreldre, eier og ansatte.

«RUTINE FOR FOREBYGGING AV KRENKELSER I BARNEHAGEN»

TILTAK	ANSVAR	DATO
Barnehagen gjennomgår handlingsplanen minst en gang i året, og drøfter om det skal gjøres endringer som så sendes til SU for godkjenning.	Daglig leder	
Handlingsplanen er en av dokumentene som gis til nye ansatte slik at opplæring og informasjon sikres.		
Sørge for å være en tilstedeværende voksen som er observant og har et spesielt blikk for hva som foregår inne i leken.	Alle	
Dele barna i små grupper så ofte som mulig	Ped. Leder, alle	
Voksne er bevisst på å ha positive holdninger til barna og foreldrene— se bak handlinger og være nysgjerrig på atferd i stedet for å dømme. Jobber etter barnehagens visjon.	Alle	
Personalet vurderer sin egen relasjon med barna (sjekklister), barnehagens psykososiale miljø (sjekklister), samt foretar en trivselssjekk 2 ganger årlig.	Daglig leder, alle	
Personalet har gode rutiner for overlevering av informasjon om hendelser som krever diskresjon	Ped. Leder, alle	
Fokus på lek og vennskap i hverdags-samtaler og samlinger	Alle	
Fokus på mobbing på foreldremøter med fokus på samarbeid med foreldrene	Daglig leder, ped. leder	
Jevnlig evaluering av tiltakene	Daglig leder, ped.leder	

«TILTAKSPLAN DERSOM KRENKELSER SKJER I BARNEHAGEN»

Mål: * Det skal settes inn tiltak straks krenkelsene avdekkes * Det skal skrives referat fra alle møter

Avviksmelding føres i PBL mentor

—daglig leder har overordnet ansvar for hele prosessen

Tiltak	Ansvar	Gjennomført
Personalet: Informere pedagogisk leder og kollegaer så fort som mulig.	Ped. leder	
Dokumentasjon - beskrive så konkret som mulig det som er observert.	Den som oppdager hendelsen(e)	
Informere foresatte og innhente godkjenning for videre observasjon	Ped. leder	
Tiltak settes i gang etter refleksjon (på ulike møter og i hverdagen) Lage tiltaksplaner for hvert enkelt tilfelle.	Daglig leder, Alle ansatte	
Omdisponere personal ved behov	Daglig leder, ped. leder	
Vurdere behov for bistand utenfra	Daglig leder	
Barna: Barnesamtaler med de eldste -en og en og i gruppe	Daglig leder	
Barnesamling Lek / vennskap / fellesskap. Be barna selv komme med forslag til løsninger.	Ped.leder / Alle	
Foresatte: Foreldresamtaler en og en eller i gruppe	Daglig leder, ped.leder	
Foreldremøte enten med avdelingen eller med gruppen det gjelder	Daglig leder, ped.leder	
Evaluering: Etter en måned: *samtale med barna *skriftlig info eller samtale med foreldrene— *eventuelle videre tiltak. Ny evaluering etter 2 mnd.	Daglig leder, ped. leder	

«Referat fra møte dersom krenkelser skjer i barnehagen»

Dato:

Til stede:

Dato for oppfølgingsmøte:

Saksbeskrivelse	Tiltak	Ansvar

Underskrift Ansatt	Underskrift Ansatt
Underskrift Foreldre	Underskrift Foreldre

«SJEKKLISTE OVER BARNEHAGENS PSYKOSOSIALE LÆRINGSMILJØ»

Spørsmål	Egen refleksjon
Jobber barnehagen i tråd med sin visjon «Alle skal oppleve at de er verdifulle og ha det godt i barnehagen»?	
Er barnehagens leke og læringsmiljø preget av gjensidig omsorg og varme? Eller preges det av mye erting, kritiske kommentarer til og om hverandre ?	
Er barnehagens miljø i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av at barn ekskluderes?	
Er samspillet barna imellom preget av sosiale hierarkier, eller av likeverdighet av hvem som bestemmer og hvem som får være med i lek og gruppeaktiviteter.	
Har barnehagen en trygg og god tone preget av humor, spontanitet og glede over hverandres mestring, eller er miljøet preget av prestasjonskrav og konkurrerende holdninger mellom barna?	
Har vår barnehage et stimulerende leke og læringsmiljø med tilstedeværende voksne som støtter og videreutvikler barnas lek ved behov?	
Har alle barna lekekompetanse? Om ikke, hvem er du bekymret for?	
Har alle barna en venn? Om ikke—hvem faller utenfor?	
Har barna erfaring med å mestre uenighet og konflikter seg imellom?	
Trives barna i vår barnehage?	

«SJEKKLISTE OVER DE VOKSNES RELASJONER TIL BARNA»

Spørsmål	Egen refleksjon
Er jeg anerkjennende og støttende i forhold til alle barns initiativ??	
Er mitt samspill med barna preget av dialog med åpne spørsmål, eller er det mer beskjeder og kontroll mot enkelte av barna?	
Ser jeg alle barn, eller er det noen som blir oversett?	
Er det noen barn i barnehagen som etter at de slutter vil si at jeg ikke likte dem?	
Er det noen barn jeg stadig gir positiv oppmerksomhet, mens andre i hovedsak får negativ oppmerksomhet?	
Er det lettere å tro på bestemte barns forklaringer i konflikter enn andres?	
Griper jeg inn og veileder i konflikter / utestenging eller er det noen ganger jeg bare overser det?	
Tar jeg kontakt med alle barna, eller er det noen jeg alltid velger / unngår ?	
Har jeg større tålmodighet med enkelte barn enn med andre?	
Er jeg bevisst forskjellen på humor og ironi?	
Er jeg en god rollemodell for barna?	
Er jeg mest «politi», eller mest veileder ovenfor barna?	

«FORSLAG TIL BARNEBØKER»

*Mathias er alene—Ingrid Lund

*Odd er et egg—Lisa Aisato

*Fugl—Lisa Aisato

*Kunsten å møte en bjørn—Camilla Otterlei

*Albert og udyret—Gunilla Bergstrøm

*Hvem kan redde Albert Åberg—Gunilla Bergstrøm

*Fremmed—Kaia, Bendik, Trond Brønne / Per Dybvig

*Når to er sinte på hverandre—Tor Åge Bringsværd

*Jeg har følelser— Hunter /Porter

*Venner—Brønne /Dybvig

*Kråka som hadde høydeskrek—H.K. Rohde

*Engletroll—Janne Nerheim

*Wilbur—den gule katten—Gry Kappel Jensen

*Supervenner—Fiona Rempt

*Brune—Håkon Øvrås

*Krokodilleyven—Taran Bjørnstad / Christoffer Grav

*Slutt å erte! - Emma Chichester Clark

*Rikki—Guido van Genechten

*Piggtråd Pelle—Stefan Ljungquist / Johan Egerkrans

*Gleding! - Siri F. Abrahamsen

*Feiling! - Siri F. Abrahamsen

Stopp! Ikke mobb!
Dette her er kameraten min.
Ikke finn på noe tull.
Vennen min er god som gull.
Nå vil jeg bare si ifra.

En for alle - Alle for en.
Så nå vil jeg slå fast svart på hvitt:
Her er mobbefritt!

Alle har en gang stått utenfor.
Kjent på en klump inni seg.
Så jeg vil være den
som er en ekte venn,
og våger å si fra
når ting ikke er bra.
Så derfor sier jeg: Stopp! Ikke mobb.....

Ingen liker å stå utenfor.
Vi trenger alle en venn.
Å vise empati
kan være vanskelig.
Men jeg vil være den
som er den lille forskjellen.
Og våger si i fra: Stopp! Ikke mobb.....

Gjør mot andre det du vil at de skal gjør' mot deg.
Ja, det er en god regel - synes jeg!